

# Eğitim Fakültesi Mezunlarında Umut ve Yaşamda Anlam Arasındaki İlişki: Azmin Aracı Rolü

## The Relationship between Hope and Meaning in Life in Teachers: The Mediating Role of Grit

Betül YALÇINER, Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP

### ÖZ

Bu araştırmanın amacı eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, umut ve azim düzeylerinin Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) hazırlanma durumları ve çalışma durumlarına göre incelenmesi ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin test edilmesidir. Bu doğrultuda eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, umut ve azim düzeylerinin KPSS'ye hazırlanma durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile, çalışma durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Ayrıca umut ve yaşamda anlam arasındaki ilişkide azmin aracı rolünü inceleyen aracı model kurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu 2015-2021 yılları arasında eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun olan 396 kişiden (236 kadın, 160 erkek) oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre KPSS'ye hazırlanma durumu sadece anlam arayışına göre farklılaşırken çalışma durumu anlam varlığı, anlam arayışı ve umut düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında anlam varlığı ile umut ve azim arasında pozitif yönde, yaşamda anlam arayışı ile umut ve azim arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmada dolaylı etkinin anlamlılığını test etmek için bootstrapping yöntemi kullanılmıştır. Modele göre azim, umut ve yaşamda anlam varlığı arasındaki ilişkide kısmi aracı rol oynamaktadır. Umut ve yaşamda anlam arayışı arasındaki ilişkide ise azim tam aracı rol oynamaktadır. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın kapsamında tartışılmış ve gelecekte gerçekleştirilecek olan araştırmalara ve politika yapıcılara yönelik öneriler sunulmuştur.

**Anahtar Sözcükler:** Yaşamda anlam, Umut, Azim, Öğretmenler, Eğitim fakültesi mezunları

### ABSTRACT

This research aims to investigate the levels of meaning in life, hope, and grit among graduates of the faculty of education concerning their preparation for the Public Personnel Selection Examination (KPSS) and their employment status, and to assess the linear relationship between these variables. In this direction, a t-test was used to determine whether the teachers' levels of meaning in life, hope, and grit differ according to their preparation status for KPSS, and a one-way analysis of variance (ANOVA) was used to determine whether they differ according to their working status. In addition, a mediation model was established to investigate the mediating role of the meaning of life in the relationship between hope and grit. The study group consists of 396 individuals (236 women, 160 men) who graduated from different departments of Education Faculties between the years 2015-2021. According to the results of the study, while the status of preparation

Şimşir Z., & Yalçiner B., (2024). Eğitim fakültesi mezunlarında umut ve yaşamda anlam arasındaki ilişki: Azmin aracı rolü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 14(1), 55-65. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1302467>

### Betül YALÇINER

ORCID ID: 0000-0002-2031-0634

Adalet Bakanlığı, Pedagog  
Ministry of Justice, Pedagogue

### Zeynep ŞİMŞİR ŞİMŞİR GÖKALP (✉)

ORCID ID: 0000-0003-2353-8922

Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Konya, Türkiye  
Selçuk University, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling, Konya, Türkiye  
zey.simsir.93@gmail.com

**Geliş Tarihi/Received :** 25.05.2023

**Kabul Tarihi/Accepted :** 26.01.2024



Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

for KPSS differs solely according to the search for meaning, the employment status shows a significant difference according to the levels of meaning existence, search for meaning, and hope. When the relationships between the variables are examined, it is found that there is a positive relationship between the existence of meaning and hope and grit and a negative relationship between the search for meaning in life and hope and grit. The bootstrapping method was used to test the significance of the indirect effect in the study. According to the model, grit plays a partial mediating role in the relationship between hope and the existence of meaning in life while playing a fully mediating role in the relationship between hope and the search for meaning in life. The findings were discussed in light of the relevant literature, and recommendations for future research and policymakers were presented.

**Keywords:** Meaning in life, Hope, Grit, Teachers, Graduates of the faculty of education

## GİRİŞ

Umut bireylerin hedefine ulaşması, hedefe giden yolları belirlemesi ve bu yolları kullanmak için eyleme geçme güdüsünü kullanarak kendini motive etmesidir (Synder, 2002). Park ve diğerlerine (2004) göre umut gelecek yaşamda iyi sonuçlar elde etmek için çabalamak ve buna inanmaktır. Synder'in (1991) umut kuramında, hedefe başarı ile ulaşmanın kişide öznel iyi oluşun ve olumlu duyguların oluşmasını sağladığı belirtilmiştir. Hedefe başarı ile ulaşmamak ise kişide sıkıntıya ve olumsuz duygulara yol açar (Sheldon ve Elliot, 1999 akt., Disabato vd., 2018). Bireylerde umutsuzluğa neden olan gelecek kaygısı, olumsuz duygu durumu ve düşük maddi gelir gibi pek çok neden vardır (Dursun ve Aytaç, 2012; Snyder vd., 1991; Şanlı vd., 2017). Yapılan araştırmalarda umutsuzluk düzeyinin artma sebeplerinden biri de üniversite mezunları arasında işsizliğin yaygın olmasıdır. Bu yüzden atama bekleyen öğretmen adayları umutsuzluk duygusu yaşamaktadır (Şahin, 2011; Şahin vd., 2017; Şar vd., 2012).

Ülkemizde her geçen yıl eğitim fakültesi toplam mezun sayısı ve Kamu Personel Seçme Sınavına (KPSS) giren kişi sayısı artmaktadır (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2019; 2020; 2021). Her geçen yıl alımlara bakıldığında devlet kadrolarına yerleştirilen sözleşmeli öğretmen atamaları mezun sayısını karşılamamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020; 2021). Bu durum sınava hazırlananlarda gelecek kaygısı ve umutsuzluk yaratabilmektedir (Sezgin ve Duran, 2011). Araştırmalar, KPSS'ye hazırlanan öğretmen adaylarının gelecek kaygısı yaşadığını, umutsuz olduğunu ve bu durumun yaşamlarını olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır (Dursun ve Aytaç, 2012; Şahin vd., 2017).

Umut düzeyi yüksek olan kişilerin özelliklerine baktığımızda daha az olumsuz duyguya sahip oldukları (Synder vd., 1991) ve kendilerini olumsuz durumlar karşısında koruyarak potansiyellerini daha fazla gösterebildikleri dikkat çekmektedir (Miller, 1985 akt., Akman ve Korkut, 1993). Özer ve Tezer (2008) umudun olumlu ve olumsuz duygulara etkisini inceledikleri araştırmada umutlu düşünebilen katılımcıların daha yüksek olumlu duygu gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Synder'e (2002) göre kişinin umutlu düşünebilmesi için umudun iki bileşeni olan harekete geçme güdüsü ve alternatif yollar üretme düşüncesine sahip olması gerekmektedir. Kişinin harekete geçme güdüsü geçmişte, şimdi ve gelecekte kişinin hedeflerine ulaşmada başarılı bir kararlılık hissini ifade ederken, alternatif yollar düşün-

cesi kişinin hedeflerine ulaşabilmesi için planlar üretmesini ifade etmektedir (Synder vd., 1991). İnsanların belirli hedefleri ve bu hedeflere bağlı araç hedefleri vardır (Kruglanski vd., 2002). Kişinin nihai hedefi amaçtır ve yaşam felsefesi ile alakalıdır. Nihai hedefine ulaşmasını sağlayan ise yakın zamanlı ve daha küçük hedeflerdir (Duckworth, 2019). Azim kavramı ise kişinin en üst seviyedeki hedefine çaba ile ulaşmasını ifade etmektedir (Duckworth vd., 2007).

Azimli kişiler hedeflerine doğru ilerlerken tutkulu ve gayretli davranışlarda süreklilik sergilerler (Duckworth vd., 2007). Azim düzeyi yüksek bireyler bu hedeflere ulaşma konusunda kararlı ve heveslidir (Constantin vd., 2011). Benzer şekilde, umutlu kişiler gelecekte gerçekleştirecekleri hedefleri için daha olumlu ve aktif duygulara sahiptirler (Synder, 2002). Umut seviyesi yüksek olan kişiler "Bunu yapabilirim" gibi kendilerini harekete geçiren içsel düşüncelere sahiptirler (Synder vd., 1998) ve zor hedefleri seçerek bunlara ulaşabilmek için çaba gösterirler (Synder vd., 1991). Düşük umut seviyesine sahip kişiler engeller karşısında davranışlarını uzun süre sürdüremezler (Synder vd., 1991). Bu nedenle düşük umutlu kişilerin hedeflerine ulaşmada motivasyon düzeyleri ve karar verme becerileri düşüken, yüksek umutlu kişilerin hedeflerine ulaşmada motivasyon düzeyleri ve karar verme becerileri daha yüksek olacaktır (Synder, 2002). Bu bağlamda, azim kavramı Synder'in umut kuramında harekete geçme güdüsüne yani hedefi elde etmeyi istemeye benzetmektedir (Disabato vd., 2018). Ayrıca kişilik özelliklerini geliştirerek azim seviyesinin artabileceğini ifade eden Duckworth bu kişilik özelliklerinden birinin umut olduğunu ifade etmiştir. Umut etmek azimli olmanın her aşamasında yer alır ve yapılan işlere devam edilmesini sağlar (Duckworth, 2019).

Mevcut alanyazın incelendiğinde azim düzeyi yüksek olan kişilerin başarılı ve engeller karşısında gayretli oldukları görülmüştür (Akın ve Arslan, 2014; Duckworth vd., 2007). Azimli kişiler seçimlerinin sonucunu düşünerek hareket eder ve amaçlarına ulaşarak iyi oluş düzeylerini yükseltirler (Çoban ve Hamamcı, 2006; Schnitker ve Emmons, 2007). Böylece azimli kişilerin hayat amaçlarına yönelik hareket etmesinin ve sorumluluk almasının daha kolay olacağı düşünülmektedir (Duckworth vd., 2007). Azmin çabada ısrar boyutu, kişilerin kararlılık seviyesini göstererek ne istediğini bilmelerini ifade etmektedir (Duckworth vd., 2007). Hill ve diğerleri (2016), kararlı yaşam amaçları için çabalayan kişilerin azim seviyelerinin yükseleceğini belirtmişlerdir. Stillman ve Baumeister (2009) ise belirsizliğin anlamsızlığı beraberinde getirdiğini ifade etmişlerdir. Kişinin amaçla-

rını belirleyebilmek için net düşüncelere sahip olması gerekir (Stillman ve Baumeister, 2009). Baumeister'e (1991) göre anlamlı bir yaşama sahip olabilmek için dört koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar; amaç duygusu, yeterlilik duygusu, ahlaki duygu ve olumlu bir değer duygusudur (akt., Stillman ve Baumeister, 2009). Hill ve diğerleri (2016), yaşamda bir amaca bağlı olan kişilerin uzun vadeli hedeflerine ulaşmak için azim seviyelerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, bu araştırmada eğitim fakültesi mezunlarının atanmasının ya da KPSS'ye hazırlanma durumlarının azim düzeylerinde farklılık yaratabileceği öngörülmüştür.

İnsanın amacı ile yaşamın anlamı birbirleriyle doğrudan ilişkilidir. İnsanların yaşam anlamının özünü amaçları oluşturur (Schnell, 2009). Yaşamın anlamının kişiden kişiye hatta durumlara göre bile farklılık gösterdiğini belirten Frankl, yaşamın anlamının kişinin doğuştan getirdiği bir güç olduğunu ve insanın bu gücü bulma çabasında olduğunu ifade etmiştir. (Frankl, 2015). Adler'e (2021) göre yaşamın anlamı diğer insanlara ilgi duymak ve insanlık için faydalı işlerde bulunmaktır. Eğitim fakültesi mezunları açısından düşündüğümüzde atanmak ve çalışmak insanlar için faydalı olmak anlamına geldiği için yaşamlarındaki mevcut anlamın daha yüksek olması beklenebilir.

Yalom (2018), anlamı kozmik ve kişisel anlam olarak ikiye ayırmıştır. Kozmik anlam kişinin manevi görüşü ile kazanılan anlamdır. Kişisel anlam ise kişinin yaşamını destekleyecek bir anlam oluşturmasıdır (Yalom, 2018). Yaşamın anlamı farklı şekillerde ele alınmakla birlikte genel olarak insanların sahip olduğu hayat amaçlarına yön vermesi ve bunları daha güçlü kılmalarıdır (Steger vd., 2008). Frankl'a (2015) göre yaşamın sonsuz bir anlamı vardır ve zor durumlarda bile yaşamın anlamı kaybolmaz.

Alanyazında yapılan araştırmalar yaşamda anlam, azim ve umut arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Vela ve diğerleri (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada umut ile anlam arayışı arasında negatif, anlam varlığı arasında pozitif yönde ilişkiler bulmuştur. Ayrıca umut ve yaşamda anlamın azmin önemli yordayıcıları olduğunu ortaya koymuşlardır. Yalçın ve Malkoç (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada anlam varlığı ile umut arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ve yaşamın anlamının umudu yordadığını tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Şahin ve diğerleri (2012) üniversite öğrencilerinde umut ile yaşamda anlam arasında pozitif yönde bir ilişki bulmuşlardır.

Bu bilgilerden hareketle yaşama anlam verme düzeylerinin umut ve azim düzeylerinden etkilendiği düşünülmüş ve bu değişkenler arasında pozitif yönde ilişkilerin olabileceği öngörülmüştür. Yukarıda ifade edilen kuramsal alt yapı ve mevcut araştırmalara dayalı olarak, umudun yaşamda anlam ile ilişkili olabileceği ve azmin bu ilişkide aracı rolünün olabileceği düşünülmüş buna ilişkin aracı modelin incelenmesi amaçlanmıştır.

Ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde yaşamda anlam, azim ve umut arasındaki ilişkileri inceleyen çok sayıda çalışma olmasına rağmen eğitim fakültelerinden mezun olan kişiler üzerinde yapılmış spesifik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan araştırmamızın alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma eğitim fakültelerinden mezun

olan öğretmenlerin deneyimlerine ve yaşama bakış açısına ışık tutması bakımından önemlidir. Özetle, bu araştırmada eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, azim ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve bu değişkenlerden aldıkları puanların çalışma ve kamuya atanma durumlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Eğitim fakültesi mezunlarının umut, yaşamda anlam ve azim puanları KPSS'ye hazırlanma durumları ve çalışma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
2. Eğitim fakültesi mezunlarının umut, yaşamda anlam ve azim puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Eğitim fakültesi mezunlarında umut ile yaşamda anlam arasındaki ilişkide azmin aracı rolü bulunmakta mıdır?

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültesi mezunlarında umut ve yaşamda anlam arasındaki ilişkide azmin aracılık rolü gösterip göstermeyeceğini test eden bu çalışma nicel araştırma türlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmalar, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir biçimde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2015). Eğer bir ilişki bulunursa bunun yönünün ve derecesinin belirlenmesi de yine ilişkisel araştırmaların kapsamı içindedir (Akbaş, 2019).

### Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2015-2021 yılları arasında Türkiye'deki eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun olan toplam 396 öğretmen adayı ve atanmış öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu katılımcı grubunun %18.9'ü (n=75) rehberlik ve psikolojik danışmanlık, %11.4'ü (n=45) sınıf öğretmenliği, %7.8'i (n=31) ilköğretim matematik öğretmenliği, %6.8'i (n=27) coğrafya öğretmenliği, %6.6'sı (n=26) fen bilgisi öğretmenliği, %6.3'i (n=25) İngilizce öğretmenliği, %6.1'i (n=24) okul öncesi öğretmenliği, %5.6'sı (n=22) Türkçe öğretmenliği, %3.5'i (n=14) din kültürü öğretmenliği, %3.5'i (n=14) edebiyat öğretmenliği, %3'ü (n=12) matematik öğretmenliği, %2.5'i (n=10) tarih öğretmenliği, %2.3'ü (n=9) sosyal bilgiler öğretmenliği, %2'si (n=8) müzik öğretmenliği, %2'si (n=8) bilgisayar öğretmenliği, %1.8'i (n=7) Almanca öğretmenliği, %1.8'i (n=7) biyoloji öğretmenliği, %1.5'i (n=6) kimya öğretmenliği, %1.5'i (n=6) resim öğretmenliği, %1.5'i (n=6) beden eğitimi öğretmenliği, %1.5'i (n=6) özel eğitim öğretmenliği, %1.3'ü (n=5) felsefe öğretmenliği, %0.8'i (n=3) fizik öğretmenliği bölümlerinden mezun olan kişilerden oluşmaktadır. Katılımcıların 236'sı kadın (%59.4) ve 160'ı erkektir (%40.4). Katılımcılardan 80 kişi (%20.2) devlet okullarında çalışmakta, 64 kişi (16.2) özel okullarda çalışmakta, 110 kişi (%27.8) öğretmenlik dışında bir meslek yapmakta ve 142 kişi (%35.9) çalışmamaktadır. Katılımcılardan 200 kişi (%50.5) KPSS'ye hazırlanırken, 196 kişi (%49.5) KPSS'ye hazırlanmamaktadır.

## Veri Toplama Araçları

**Kişisel Bilgi Formu:** Araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu katılımcıların cinsiyet, mezun olunan lisans bölümü, mezuniyet yılı, KPSS'ye hazırlanma durumu ve yaptıkları işe yönelik sorulardan oluşmaktadır.

**Yaşamda Anlam Ölçeği:** Araştırmada bireylerin yaşamda anlam düzeyine ilişkin veriler "Yaşamın Anlamı Ölçeği" ile elde edilmiştir. Steger vd., (2006) tarafından geliştirilen ölçek, Demirdağ ve Kalafat (2015) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 7'li Likert tipi bir ölçüm sağlamaktadır (1 kesinlikle doğru değil-7 kesinlikle doğru). Ölçek 10 maddeden ve iki alt boyuttan (var olan anlam ve aranan anlam) oluşmaktadır (Demirdağ ve Kalafat, 2015). Doğrulamalı faktör analizinde iki boyutlu modelin iyi uyum verdiği belirtilmiştir ( $\chi^2/sd = 3.34$ , RMSEA = .068, NFI = .93, CFI = .95, GFI = .93, AGFI = .89, RFI = .92). Ölçeğin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı var olan anlam boyutu için .81 ve bulunmaya çalışılan anlam boyutu için .85 olarak bulunmuştur (Demirdağ ve Kalafat, 2015). Çalışmamızda ölçeğin Cronbach Alfa değerleri var olan anlam boyutu için .80 ve aranan anlam boyutu için .92 bulunmuştur.

**Sürekli Umud Ölçeği (SUÖ):** Araştırmada bireylerin umut düzeyine ilişkin veriler "Sürekli Umud Ölçeği" ile elde edilmiştir. Snyder vd., (1991) tarafından geliştirilen ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Tarhan ve Bacanlı (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 8'li likert tipi bir ölçüm sağlamaktadır (1 kesinlikle yanlış- 8 kesinlikle doğru). SUÖ 12 maddeden ve iki alt boyuttan (alternatif yollar düşüncesi ve eyleyici düşünce) oluşmaktadır (Tarhan ve Bacanlı, 2015). Doğrulamalı faktör analizinde iki boyutlu modelin iyi uyum verdiği belirtilmiştir (GFI = .96, AGFI = .92, RMR = .08, NNFI = .94, RFI = .90, CFI = .96 ve RMSEA = .077). Ölçeğin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak bulunmuştur (Tarhan ve Bacanlı, 2015). Çalışmamızda Cronbach Alfa değeri .77 bulunmuştur.

**Kısa Azim Ölçeği:** Araştırmada bireylerin azim düzeyine ilişkin veriler "Kısa Azim Ölçeği" ile elde edilmiştir. Duckworth ve Quin (2009) tarafından geliştirilen ölçek, Sarıçam, Çelik ve Oğuz (2016) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 5'li likert tipi bir ölçüm sağlamaktadır (1 hiç bana göre değil- 5 tam bana göre). Ölçek 8 madde ve iki alt boyuttan (ilginin tutarlılığı ve gayrette ısrar) oluşmaktadır. Ölçeğin doğrulamalı faktör analizinde iki boyutlu modelin iyi uyum verdiği belirtilmiştir ( $\chi^2/sd = 2.06$ , RMSEA = .046, CFI = .95, GFI = .94, AGFI = .93, SRMR = .047). Kısa Azim Ölçeği'nin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ilginde tutarlılık alt boyutu için .80, çabada ısrar alt boyutu için .71 ve toplam puan için .83 olarak bulunmuştur (Sarıçam vd., 2016). Çalışmamızda toplam ölçek için Cronbach Alfa değeri .79 bulunmuştur.

## Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aşamasına geçilmeden önce 13/10/2021 tarihinde Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Etik Kurulundan onay alınmıştır (Evrak Tarih ve Sayısı: 27/10/2021-E.164936). Araştırma verileri eğitim fakültelerinden 2015-2021

yılları arasında mezun olmuş kişilerden 2021-2022 tarihleri arasında toplanmıştır. veri toplama araçları online olarak (Google Forms) uygulanmıştır. Bu doğrultuda Telegram öğretmen atama ve KPSS çalışma gruplarına, Instagram ve Twitter öğretmen sayfası gruplarına ve atama gruplarına ölçekler gönderilmiştir.

## Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ilk olarak ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında işleme hazır hâle getirilmiş ve kayıp veriler kontrol edilmiştir. Veriler eksiksiz tamamlandıktan sonra uç değerler kontrol edilmiştir. Uç değerleri kontrol etmek için veriler Z puanına dönüştürülmüş ve -3 ile +3 aralığının dışında olan 4 veri çıkarılmıştır. Z puanın -3 ve +3 aralığının dışında olması uç değer olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2018). Daha sonra verilerin normallik dağılımlarına bakılmıştır. Bu bağlamda verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları ile incelenmiştir. Çalışmamızın çarpıklık değerleri -.96 ve -.27 arasında, basıklık değerleri -.90 ve -.02 arasında değişmektedir. Joanes ve Gill'e (1998) göre veri setinin normal dağılım göstermesi için değişkenlerden elde edilen sonuçların çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olması gerekir. Daha sonra verilerin ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları ve değişkenler arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, umut ve azim düzeyinin KPSS'ye hazırlanma durumuna göre farklılaşma olup olmadığını test etmek için bağımsız gruplar t-testi, çalışma durumuna göre farklılaşma olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlı farkın kaynağını tespit etmek için LSD ve Tukey Çoklu Karşılaştırma testleri kullanılmıştır.

Eğitim fakültesi mezunlarında yaşamda anlam, umut ve azim arasındaki ilişkileri test etmek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarında umut ile yaşamdaki anlam arasındaki ilişkide azmin aracı rolünü test etmek için aracılık testi yapılmıştır. Aracılık etki modelleri bağımsız değişkenin sonuç değişkene olan bağımlı değişkene etkisine aracılık eden araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bağımsız değişken, bağımlı değişken ve aracı değişken arasında kurulan modelde aracı değişken, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini açıklamaya katkı sağlamaktadır. Kısacası aracı değişken iki değişken arasındaki ilişkinin neden ve nasıl oluştuğunun anlaşılmasına katkı sağlamaktadır (Gürbüz, 2019). Aracılık analizini gerçekleştirmeden önce Baron ve Kenny (1986) tarafından önerilen şu dört koşulu sağlanıp sağlanmadığı test edilmiştir: 1) Umud ile yaşamda anlam arasında ilişki olmalıdır. 2) Azim yaşamda anlam ile ilişkili olmalıdır. 3) Umud azim ile ilişkili olmalıdır. 4) Azim kontrol edildiğinde umut ile azim arasındaki ilişkide anlamlı bir azalma olmalıdır. Aracılık testi The Jamovi V2.2 programı ile gerçekleştirilmiştir (The Jamovi Project, 2021).

Araştırmada önerilen modele ait doğrudan ve dolaylı etkinin anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bootstrapping tekniği kullanılmıştır. Bu işlemin temel amacı kitleyi temsil eden az miktarda örnekleme bin katsayısı ile tekrarlayarak temsil etme gücünü artırmaktır. Bootstrapping yeniden örnekleme yöntemi ile üst ve alt sınır değerleri belirlenmektedir (Hayes, 2013).



Uygulanan bootstrapping işlemi sonucunda incelenen etkinin anlamlı olabilmesi için güven derecesinin alt ve üst sınırının sıfırı kapsamaması gerektiği belirtilmektedir (Preacher ve Hayes, 2008). Bu çalışmada aracı rol etkisini test etmek amacıyla 396 örneklem üzerinden %95 güven aralığında bootstrapping işlemi ile 5000 yeniden örnekleme yoluyla gerçekleştirilen aracılık modeli oluşturulmuştur.

## BULGULAR

Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam (anlam varlığı ve anlam arayışı), umut ve azim düzeylerinin KPSS'ye hazırlanma durumlarına göre puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere eğitim fakültesi mezunlarının KPSS'ye hazırlanma durumu açısından yaşamda anlam varlığı ( $t_{394} = .16, p > .05$ ), umut düzeyi ( $t_{394} = -.79, p > .05$ ) ve azim düzeyi ( $t_{394} = .17, p > .05$ ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam arayışı puanları KPSS'ye hazırlanma durumuna

göre incelendiğinde hazırlanan adayların ortalama puanlarının ( $M = 25, SS = 6$ ) hazırlanmayan adayların ortalama puanlarından ( $M = 23, SS = 7$ ) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur ( $t_{375} = 2.59, p < .05$ ).

Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam (anlam varlığı ve anlam arayışı), umut ve azim düzeylerinin çalışma durumlarına göre puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam varlığı ( $F_{(3,392)} = 2.756, p < .05$ ), yaşamda anlam arayışı ( $F_{(3,392)} = 6.524, p < .05$ ) ve umut ( $F_{(3,392)} = 5.299, p < .05$ ) puan ortalamalarının çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Eğitim fakültesi mezunlarının azim puan ortalamaları ise çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemiştir ( $F_{(3,392)} = 1.724, p > .05$ ).

Eğitim fakültesi mezunlarında yaşamda anlam varlığı puan ortalamaları arasındaki farklılığının kaynağını anlamak için LSD

**Tablo 1:** Yaşamda Anlam, Umut ve Azim Düzeylerinin KPSS'ye Hazırlanma Durumuna Göre Değişimi

Değişkenler	KPSS'ye Hazırlanma	n	M	SS	df	t	p
Anlam varlığı	Evet	200	22.84	7.59	394	.16	.87
	Hayır	196	22.71	7.64			
Anlam arayışı	Evet	200	25.74	6.26	375	2.59	.01*
	Hayır	196	23.91	7.69			
Umut	Evet	200	44.79	11.35	394	-.79	.43
	Hayır	196	45.67	11.14			
Azim	Evet	200	25.95	6.69	394	.17	.87
	Hayır	196	25.83	6.66			

\*p<.05.

**Tablo 2:** Yaşamda Anlam, Umut ve Azim Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre Değişimi

Değişkenler	Çalışma Durumu	n	SS	M	F	p	Fark
Anlam varlığı	Devlet Okulunda Öğrt.	80	3	24.36	2.756	.04*	1-4
	Özel Okulda Öğrt.	64		21.91			
	Diğer	110		23.51			
	Çalışmıyor	142		21.70			
Anlam arayışı	Devlet Okulunda Öğrt.	80	3	21.89	6.524	.00*	1-2 1-3 1-4
	Özel Okulda Öğrt.	64		25.33			
	Diğer	110		25.08			
	Çalışmıyor	142		26.08			
Umut	Devlet Okulunda Öğrt.	80	3	48.78	5.299	.00*	1-4
	Özel Okulda Öğrt.	64		44.58			
	Diğer	110		46.13			
	Çalışmıyor	142		42.82			
Azim	Devlet Okulunda Öğrt.	80	3	27.04	1.724	.16	
	Özel Okulda Öğrt.	64		25.67			
	Diğer	110		26.28			
	Çalışmıyor	142		25.04			

\* p<.05 \*Öğrt = Öğretmen.

**Tablo 3:** Yaşamda Anlam, Umut ve Azim Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	M	SS
1. Anlam varlığı	1				22.78	7.60
2. Anlam arayışı	-.30**	1			24.83	7.06
3. Umut	.72**	-.25**	1		45.22	11.24
4. Azim	.61**	-.31**	.74**	1	25.89	6.67

N=396, \*\*p<.01.

testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda farklılığın devlet okullarında çalışan eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam varlığı puan ortalamaları (M = 24, SS = 7) ile çalışmayan eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam varlığı puan ortalamaları (M = 21, SS = 7) arasından kaynaklandığı saptanmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında devlet okullarında çalışanların yaşamda anlam varlığı puanlarının çalışmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

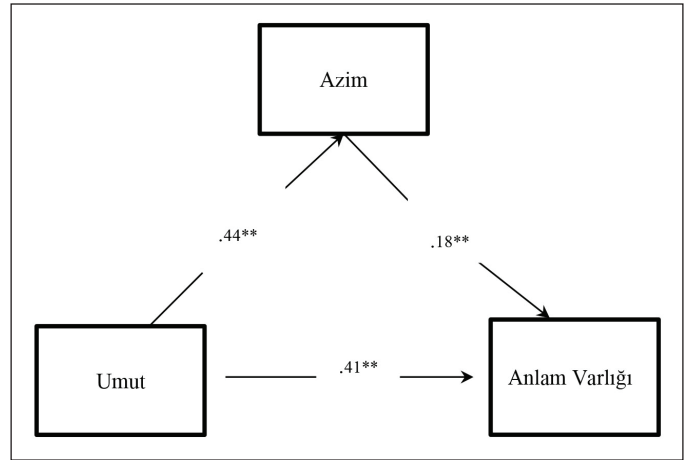
Eğitim fakültesi mezunlarında yaşamda anlam arayışı puan ortalamaları arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek için Tukey Çoklu Karşılaştırma testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda farklılığın devlet okullarında çalışan eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam arayışı puan ortalamaları (M = 21, SS = 8) ile özel okulda çalışan (M = 25, SS = 6), diğer (M = 25, SS = 7) ve çalışmayan (M = 26, SS = 5) eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam arayışı puan ortalamaları arasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre devlet okullarında çalışan mezunların yaşamda anlam arayışı puanlarının özel okulda çalışan, diğer grubunda çalışan ve çalışmayan mezunların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu söylenebilir.

Eğitim fakültesi mezunlarında umut düzeyi puan ortalamaları arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek için Tukey Çoklu Karşılaştırma testi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre farkın devlet okullarında çalışan eğitim fakültesi mezunlarının umut puan ortalamaları (M = 48, SS = 9) ile çalışmayan mezunların umut puan ortalamaları (M = 42, SS = 11) arasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında devlet okullarında çalışanların umut puanlarının çalışmayan mezunların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu söylenebilir.

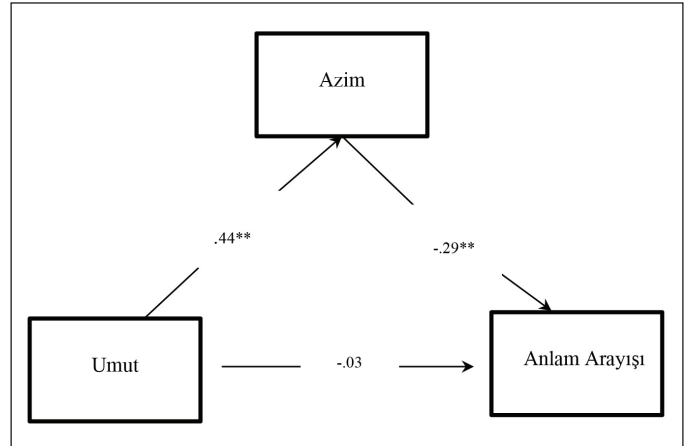
Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, umut ve azim düzeyleri arasındaki ilişkiler Tablo 3'te yer almaktadır.

Elde edilen korelasyon değerleri incelendiğinde eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam varlığı ile yaşamda anlam arayışı puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ( $r = -.30$ ;  $p < .01$ ). Yaşamda anlam varlığı ile umut ( $r = .72$ ;  $p < .01$ ) ve azim ( $r = .61$ ;  $p < .01$ ) puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Yaşamda anlam arayışı ile umut ( $r = -.25$ ;  $p < .01$ ) arasında düşük düzeyde ve azim ( $r = -.31$ ;  $p < .01$ ) arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Eğitim fakültesi mezunlarının umut ile azim puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ( $r = .74$ ;  $p < .01$ ).

Eğitim fakültesi mezunlarında umut ile yaşamda anlam arasındaki ilişkide azmin rolünü inceleyen aracılık testi sonuçları Şekil 1-2 ve Tablo 4-5'te verilmiştir.



**Şekil 1:** Umut ile anlam varlığı arasındaki ilişkide azmin aracılık rolü.



**Şekil 2:** Umut ile anlam arayışı arasındaki ilişkide azmin aracılık rolü.

Şekil 1'de sunulan modelde umut, azim ve anlam varlığı değişkeni arasındaki ilişki test edilmiştir. Umut ile azim ( $\beta = .44$ ,  $p < .01$ ), azim ile anlam varlığı ( $\beta = .18$ ,  $p < .01$ ), umut ile anlam varlığı ( $\beta = .41$ ,  $p < .01$ ) arasında kurulan ilişkiler anlamlı bulunmuştur. Dolaylı etki incelendiğinde, umut düzeyinin yaşamda var olan anlamı azmin aracı rolüyle etkilediği ve standardize edilmiş dolaylı etki katsayısının ( $\beta = .08$ ,  $p < .01$ ) olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak yukarıdaki değerlere bakıldığında azmin; eğitim fakültesi mezunlarının yaşamlarındaki umut ve anlam varlığı

düzeyleri arasında kısmi aracı role sahip olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, eğitim fakültesi mezunlarında umut düzeyi yaşamda var olan anlamı doğrudan artırabileceği gibi azim düzeyini artırarak yaşamda var olan anlamı güçlendirebileceği de belirtilebilir. Ayrıca 5000 yeniden örnekleme yoluyla yapılan bootstrapping işleminde güven aralıklarının alt ve üst sınırlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde modeldeki yolların tamamının anlamlı olduğu görülmektedir. Doğrudan, dolaylı ve toplam etkinin bootstrapping güven aralıkları alt ve üst sınırları sıfırı kapsamaktadır. Buradan hareketle bootstrapping işleminin eğitim fakültesi mezunlarında umut düzeyinin azmin kısmi aracı rolüyle yaşamda mevcut anlamı etkilediği sonucunu desteklediği ifade edilebilir.

Şekil 2'de sunulan modelde umut, azim ve anlam varlığı değişkeni arasındaki ilişki test edilmiştir. Umut ile azim ( $\beta = .44$ ,  $p < .01$ ), azim ile anlam varlığı ( $\beta = -.29$ ,  $p < .001$ ), umut ile anlam varlığı ( $\beta = -.03$ ,  $p > .01$ ) arasındaki kurulan ilişkilerde tüm yol katsayıları anlamlı bulunmamıştır. Dolaylı etki incelendiğinde umut düzeyinin yaşamda anlam arayışını azmin aracı rolüyle etkilediği ve standardize edilmiş dolaylı etki katsayısının ( $\beta = -.13$ ,  $p < .001$ ) olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, umuttan anlam arayışına giden yolda azmin modele girmesi ile doğrudan etki ortadan kalkmıştır. Bu nedenle umut ile anlam arayışı arasındaki ilişkide azim tam aracı role sahiptir. Modele ilişkin yolların katsayıları ve güven aralıklarının alt ve üst sınırları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde modeldeki yolların tamamının anlamlı olmadığı görülmektedir. Umut ile anlam arayışı arasındaki yol katsayısı anlamlı değildir. Çünkü bootstrapping güven aralıkları alt ve üst sınırları sıfırı kapsamaktadır. Ancak diğer doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerin anlamlı olduğu görülmektedir. Özetle, bootstrapping işlemi eğitim fakültesi mezunlarında umut düzeyinin azmin tam aracı rolüyle yaşamda anlam arayışını yordadığı sonucunu desteklemektedir.

## TARTIŞMA

Bu çalışmada eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam, azim ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmiş ve bu değişkenlerden aldıkları puanların çalışma ve kamuya atanma durumlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarının yaşamda anlam arayışları KPSS'ye hazırlanma durumlarına göre incelen-

**Tablo 4:** Umudun Azim Yolu ile Anlam Varlığı Üzerindeki Dolaylı Etkisi

Model Yolları	Katsayı	S.H	%95 G.A.			
			Alt sınır	Üst Sınır	Z	p
<b>Yol Katsayıları</b>						
Umut → Azim	.44	.02	.40	.48	21.80	< .001
Azim → Anlam Varlığı	.18	.05	.06	.29	3.12	< .01
Umut → Anlam Varlığı	.41	.03	.35	.48	12.26	< .001
<b>Doğrudan Etki</b>						
Umut → Anlam Varlığı	.41	.03	.35	.48	12.26	< .001
<b>Dolaylı Etki</b>						
Umut → Azim → Anlam Varlığı	.08	.03	.02	.13	3.08	< .01
<b>Toplam Etki</b>						
Umut → Anlam Varlığı	.49	.02	.45	.53	23.20	< .001

**Tablo 5:** Modele İlişkin Yol Katsayıları

Model Yolları	Katsayı	S.H	%95 G.A.			
			Alt sınır	Üst Sınır	Z	p
<b>Yol Katsayıları</b>						
Umut → Azim	.44	.02	.40	.48	21.60	< .001
Azim → Anlam Arayışı	-.29	.07	-.44	-.15	-4.02	< .001
Umut → Anlam Arayışı	-.03	.04	-.11	.05	.51	.518
<b>Doğrudan Etki</b>						
Umut → Anlam Arayışı	-.03	.04	-.11	.05	.51	.518
<b>Dolaylı Etki</b>						
Umut → Azim → Anlam Arayışı	-.13	.03	-.20	-.06	-6.22	< .001
<b>Toplam Etki</b>						
Umut → Anlam Arayışı	-.16	.03	-.21	-.10	-5.37	< .001

diğinde KPSS'ye hazırlanan adayların yaşamda anlam arayışları puanlarının hazırlanmayan adayların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ve mezunları KPSS'ye hazırlanmaktadır ve bu hazırlık süreci kaygı ve umutsuzluk yaratabilmektedir (Sezgin ve Duran, 2011). KPSS'ye hazırlanan adaylar bu durumun kendilerini yıpratmış olduğunu ifade etmiş ve sosyal yaşantılarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir (Dursun ve Aytaç, 2012; Şahin vd., 2017). Ayrıca, yaşadıkları umutsuzluk durumunun yaşam doyumlarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir (Sezgin ve Duran, 2011; Şar vd., 2012). Bu durum sınava hazırlanan kişilerin yaşamda anlam arama sürecinde olduğunu göstermektedir. Yaşamda anlam arama kişilerin hayatlarına dair anlam oluşturma ve artırma çabalarını ifade eder (Steger vd., 2006). Şahin (2011), yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının gelecekle ilgili nasıl gördüklerini araştırmıştır. Öğretmen adayları meslekleri ve gelecekle ilgili karamsar olduklarını ifade etmiş ve gelecekle ilgili karanlık bir yola benzediğini ifade etmişlerdir. Bu yüzden KPSS'ye hazırlanan öğretmenlerin yaşamda aradıkları anlamın yüksek çıkması bu durumu destekler niteliktedir.

Eğitim fakültesi mezunlarının çalışma durumunun yaşamda anlam varlığı, yaşamda anlam arayışı ve umut düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Azim düzeyi puan ortalamaları ise çalışma durumuna göre yani devlet okulunda öğretmen, özel okulda öğretmen, diğer ve çalışmayan durumuna göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemektedir. Devlet okullarında çalışan katılımcıların yaşamlarındaki mevcut anlam düzeylerinin “özelde çalışan öğretmenler”, “diğer” ve “çalışmayan” katılımcılardan anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Devlet okulunda öğretmen olarak çalışan kişilerin yaşamlarındaki anlam arayışı özel okulda öğretmen, diğer ve çalışmayan kişilerden daha düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların çalışma durumuna göre umut düzeyi incelendiğinde devlet okulunda öğretmen olan eğitim fakültesi mezunlarının umut düzeyinin çalışmayan eğitim fakültesi mezunlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Türkiye'de eğitim fakültesi mezunları atanma kaygısı yaşamaktadır. Bu durum gelecek kaygısı, umutsuzluk ve olumsuz duygular oluşturmaktadır (Sezgin ve Duran, 2011; Özdemir ve Dilekmen, 2016). Deniz ve Tican (2017), öğretmen adayları ile ilgili yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik kaygı düzeyleri düştükçe gelecekte öğretmenlik mesleğine atanmaya yönelik kaygılarının da düştüğünü ortaya koymuşlardır. Buradan hareketle devlet okulunda öğretmen olan eğitim fakültesi mezunlarının amaçlarına ulaştıkları ve düzenli bir gelire sahip oldukları düşünülürse mevcut anlam düzeylerinin özelde çalışan, diğer ve çalışmayan kişilerden daha yüksek çıkması bu durumu destekler niteliktedir. Aynı şekilde devlet okulunda öğretmen olan eğitim fakültesi mezunlarının umut düzeyinin yüksek olması amaçlarını gerçekleştirdikleri için kendilerini yeterli hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Baumeister'e (1991) göre kişinin anlamlı bir yaşama sahip olabilmesinin şartlarından biri kendini yeterli hissetmesidir (akt., Stillman ve Baumeister, 2009).

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre eğitim fakültesi mezunlarında umut ve yaşamda var olan anlam düzeyleri arasında

pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken yaşamda anlam arayışı ve umut arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuçlar çeşitli araştırma bulgularıyla da benzerlik göstermektedir (Dursun, 2021; Usta, 2013; Vela vd., 2015; Yalçın ve Malkoç, 2015). Şahin ve diğerleri (2012) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada umut düzeyi ve yaşamda anlam varlığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Dursun (2021), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada umut ve yaşamda anlam varlığı arasında pozitif yönde, yaşamda anlam arayışı arasında negatif yönde ilişkiler saptamıştır.

Mevcut araştırmanın bulgularından farklı olarak bazı araştırmalarda yaşamda anlamın iki alt boyutu ile umut arasında pozitif yönde ilişkiler de saptanmıştır. Örneğin, Hedayati ve Khazaei (2013) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada yaşamda anlamın alt boyutları yaşamda var olan anlam ile yaşamda aranan anlam ve umut arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Benzer şekilde Muhammad, Ahmad ve Khan (2020) yaşamın anlamı ve umut arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, eğitim fakültesi mezunlarında azim ve umut düzeyi arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Azim seviyesi kişilerin başarısızlık durumlarında bile ilgiyle hedefine doğru ilerlemesidir (Duckworth vd., 2007). Geleceğe yönelik olumlu duygulara sahip olma duygusunu belirten umut, bireylerin hedeflerine kararlılık ile ilerlemesini sağlamaktadır (Synder, 2002). Bu sebeple bireylerin geleceğe yönelik hedeflerini oluştururken azim düzeyinin yüksek olması umut düzeyinin de yüksek olmasını destekler niteliktedir. Ayrıca azmin alt boyutu olan çabada ısrar etme kişinin kararlılık seviyesini ifade etmektedir (Duckworth vd., 2007). Bu yüzden azim ve umut düzeyi birbiri ile paralellik göstermekte ve düşük umut düzeyine sahip kişiler belirsiz hedefler belirlemede karşılarına çıkan engeller karşısında strese kapılmaktadırlar (Lazarus, 1999; Synder, 2002). Alanyazına bakıldığında mevcut çalışmalarda azim ve umut düzeyi arasındaki pozitif ilişkiyi destekler niteliktedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda umut ve azim arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Muhammad vd., 2020; Vela vd., 2015). Benzer şekilde Taytaş ve Kardaş (2022) lise öğrenimine devam eden öğrenciler ile yaptıkları çalışmada azim ve umut arasında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Bu bağlamda yüksek umut düzeyine sahip kişiler gelecekteki hedefleri için daha olumlu ve aktif duygulara sahiptirler (Synder, 2002). Yüksek umut düzeyine sahip kişiler daha fazla hedef odaklı yaşayarak kendilerine zor hedefler seçmektedirler (Synder vd., 1991). Kısacası umut düzeyi yüksek olan kişiler hedefleri karşısında kararlılık ile ilerlemektedir (Synder, 2002).

Bir diğer araştırma sonucu olarak yaşamda anlamın alt boyutlarından yaşamda anlam varlığı ile azim arasında pozitif yönde ve anlam arayışı arasında negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Alanyazına bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir (Muhammad vd., 2020; Vela vd., 2015). Vela ve diğerleri (2015), yaşamda var olan anlam ile azim arasında pozitif yönde ve yaşamda anlam arayışı ile azim arasında negatif yönde ilişkiler saptamıştır. Muhammad ve diğerleri (2020), üniversite öğren-



cileri ile yaptıkları çalışmada yaşamda anlam ve azim arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu bulgulamışlardır. Hill ve diğerleri (2016), yapmış oldukları çalışmada azmin amaç ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Yani azimli kişiler diğerlerine göre daha fazla amaç edindiklerini ifade etmiştir.

Yaşamda anlam arayışının umut ve azim ile anlamlı bir biçimde ters yönde ilişkisi beklenen bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Nitekim yaşamda anlam arayışı kişilerin yaşamlarında anlam oluşturma ve artırma çabalarını ifade eder. Kişinin yaşamında fırsatlar aramasıdır. Yaşamda var olan anlam kişilerin hayatlarını anlamlı olarak algılama düzeyleridir (Steger vd., 2006). Bu yüzden anlam arayışında olan bir kişi yaşamında bir anlam aramaktadır. Fakat var olan anlam kişinin bulunduğu anlam düzeyini ifade etmektedir. Bu yüzden yaşamda var olan anlamın azim ve umut düzeyi ile pozitif yönde, yaşamda anlam arayışının azim ve umut düzeyi ile negatif yönde ilişkisi beklenen bir bulgudur.

Alanyazında azmin umut ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Muhammed vd., 2020; Vela vd., 2015; Von Culin vd., 2014). Taytaş ve Kardaş (2022) azim, umut ve öz-yeterliliğin depresyon ile ilişkisini incelemek için araştırdıkları yapısal modelde azmin umudu artırdığını bulgulamışlardır. Vela ve diğerleri (2015), üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada umut ve azmin yaşamda var olan anlamı olumlu bir şekilde yordadığını, yaşamda anlam arayışının ise azmi olumsuz yönde yordadığını ifade etmişlerdir. Muhammad ve diğerleri (2020), yaptıkları çalışmada yaşamda anlam ve öznel mutluluk için azim ve umudun belirleyici bir etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim fakültesi mezunlarında, umut, yaşamda anlam varlığı ve azim arasındaki ilişkiye bakıldığında, umut azim aracılığıyla yaşamda anlam varlığını dolaylı olarak etkilemektedir. Bir başka ifade ile umut ve yaşamın anlamı arasındaki ilişkide azim aracı rol oynamaktadır. Yani umutlu insanların azmi artmakta bu da onların yaşamda var olan anlam seviyelerini artırmaktadır. Buna göre umut düzeyi yüksek kişilerin azim düzeyleri daha yüksek olur, azim düzeyleri yüksek olan kişilerin yaşamda var olan anlam düzeyleri daha yüksek olur. Umudun, yaşamda anlam arayışı ve azim arasındaki ilişkiye bakıldığında, umut azmin tam aracı rolü ile yaşamda anlam arayışını yordamaktadır. Umudun kişilerin azim düzeyi artmakta ve azimli kişilerin yaşamlarında anlam arayış düzeyleri azalmaktadır. Umudun ve anlam arayışı arasında ise anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu yüzden azim düzeyi umut ve anlam arayışı arasında tam aracı role sahiptir.

Araştırmada elde edilen bu sonuçlar çeşitli araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Park ve diğerleri (2010), yetişkinler ile yaptıkları çalışmada yaşamda anlam varlığı, yaşam doyumu ve mutluluğun pozitif yönde birbirini etkilediğini ifade etmişlerdir. Yalçın ve Malkoç (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada umut düzeyinin yaşamdaki anlam ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye tam olarak aracılık ettiğini bulmuşlardır. Yaşamda var olan anlam düzeyi arttıkça umut düzeyi artmakta ve bu durum öznel iyi oluş düzeylerini artırmaktadır. Dursun (2021), üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam algısı, umut ve iyimserlik düzeylerinin öznel iyi oluşa etkisini yapısal

eşitlik modeli ile incelemiştir. Yaşamda anlam sahibi, umutlu ve iyimser olmak öznel iyi oluş üzerinde pozitif ve doğrudan ilişkili, yaşamda anlam arayışının negatif ve doğrudan ilişkili bulunmuştur.

Özetle bu çalışmada eğitim fakültesi mezunlarında umut ve yaşamda anlam arasındaki ilişkide azmin aracı rolü olduğu ortaya konulmuştur. Elde edilen bu sonuç mevcut alanyazındaki araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

### Sınırlılıklar ve Öneriler

Araştırmanın ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmesinden dolayı katılımcıların deneyimlerine ilişkin derinlemesine bilgi sunulmaması araştırmanın sınırlılığı olarak düşünülebilir. Ayrıca, araştırma verileri telegram, twitter gibi online platformlar aracılığı ile toplanmıştır. Bu durum online platformları kullanan mezunlara ulaşılmasına neden olduğu için sonuçların genellenebilirliği noktasında sınırlılık yaratabilir. Araştırma verileri öz-bildirime dayalı ölçekler aracılığı ile toplandığı için alınan cevaplara sosyal beğenirlik kaygısının karışması riski vardır.

Araştırmanın sınırlılıklarının giderilmesi için gelecekte yapılacak araştırmalarda birtakım önlemlerin alınması mümkündür. Örneğin, gelecekte eğitim fakültesi öğrencileriyle çalışılması konu hakkında daha zengin bir alanyazın oluşmasına ve yeni görüşlerin ortaya çıkmasına olanak sağlayabilir. Eğitim fakültesi mezunlarında yaşamda anlam, umut ve azim düzeyinin atandıktan sonra nasıl değiştiğine ve nelerden etkilendiğine dair nitel bir araştırma yapılarak görüşlerinin alınması derinlemesine bilgi edinilmesine katkı sağlayabilir.

Araştırma sonucuna göre devlet kadrolarında çalışan öğretmenlerin yaşamda anlam varlığı ve umut düzeyi yüksek bulunmuştur. Yani ataması gerçekleşen eğitim fakültesi mezunlarının yaşamlarındaki anlam ve umut düzeyi değişmektedir. Buradan hareketle ataması yapılmayan öğretmen adaylarına yönelik politika yapıcılar tarafından istihdam sağlanması açısından öneri niteliğindedir. Örneğin, eğitim fakültesi bölüm kontenjanları düşürülebilir, atama sayıları artırılabilir. Özelde çalışan eğitim fakültesi mezunlarının koşulları iyileştirilebilir. Devlette çalışan öğretmenler ile benzer koşullarda çalışması sağlanabilir.

Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin KPSS'ye hazırlanma durumları azim seviyelerini etkilememektedir. Öğretmen adaylarının atanmadan önce ve atandıktan sonra hedeflerinin ve amaçlarının ne kadarının karşılandığına yönelik nitel araştırma yapılarak görüşleri açığa çıkarılabilir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre azim ve umut eğitim fakültesi mezunlarının yaşamlarındaki anlamın artmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle eğitim fakültesi öğrencilerinin üniversite eğitimi süreçlerinde azim ve umut düzeylerini artırmaya yönelik programlar, etkinlikler düzenlenebilir, öğrencilerin hobi alanlarını keşfetmelerini sağlanabilir. Örneğin, eğitim fakültesi bünyesinde yaşam becerileri atölyeleri düzenlenebilir ve öğrenci toplulukları daha aktif hâle getirilebilir.

## KAYNAKLAR

- Adler, A. (2021). Yaşamın anlam ve amacı. (K. Şipal, Çev.). Say Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1931).
- Akbay, L. (2019). İlişkisel araştırmalar. S. Şen & İ. Yıldırım (Ed.), Eğitimde araştırma yöntemleri içinde (s. 117-135). Nobel Yayın Dağıtım.
- Akın, A., & Arslan, S. (2014). Başarı yönelimleri ile kararlılık arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 175(39), 267-274. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7860>
- Akman, Y. & Korkut, F. (1993). Umut ölçeği üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 193-202.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., & Köklü, N. (2015). Sosyal bilimler için istatistik. Pegem Akademi.
- Constantin, T., Holman, A., & Hojbota, M.A. (2011). Development and validation of a motivational persistence scale. *Psihologija*, 45(2), 99-120.
- Çoban, A. E., & Hamamcı, Z. (2006). Kontrol odakları farklı ergenlerin karar stratejileri açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 393-402.
- Demirdağ, S., & Kalafat, S. (2015). Yaşamın Anlamı Ölçeği (YAÖ): Türkçeye uyarılma, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 83-95. <http://dx.doi.org/10.17679/iuefd.16250801>
- Deniz, S., & Tican, C. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik inançları ile mesleki kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1838-1859. <https://doi.org/10.17240/aibu-efd.2017.17.32772-363968>
- Disabato, D. J., Goodman, F. R., & Kashdan, T. B. (2018). Is grit relevant to well-being and strengths? Evidence across the globe for separating perseverance of effort and consistency of interests. *Journal of Personality*, 87(2), 194-211. <http://dx.doi.org/10.1111/jopy.12382>
- Duckworth, A. (2019). Azim sabır, tutku ve kararlılığın gücü. (Ö. Taner, Çev.). Pegasus Yayınları.
- Duckworth, A. L., & Quin, P. D. (2009). Development and validation of the short grit scale (Grit-S). *Journal of Personality Assessment*, 91(2), 166-174. <https://doi.org/10.1080/00223890802634290>
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087-1101. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.6.1087>
- Dursun, P. (2021). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluş: yaşamda anlam, iyimserlik ve umudun rolü. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 387-404. <https://dx.doi.org/10.17336/igusb.704651>
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 372-388.
- Frankl, V. E. (2015). İnsanın anlam arayışı. (S. Budak, Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayınları. ( Orijinal eserin yayın tarihi 1959 ).
- Gürbüz, S. (2019). Sosyal bilimlerde aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri. Seçkin Yayıncılık.
- Hayes, A. F. (2013). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach. New York: Guilford Press.
- Hedayati, M. M., & Khazaei, M. M. (2013). An investigation of the relationship between depression, meaning in life and adult hope. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114(2014), 598-601. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.753>
- Hill, P. L., Burrow, A. L., & Bronk, K. C. (2016). Persevering with positivity and purpose: An examination of purpose commitment and positive affect as predictors of grit. *Journal of Happiness Studies*, 17(1), 257-269. <https://doi.org/10.1007/s10902-014-9593-5>
- Karagöz, Y. (2018). SPSS ve AMOS23 uygulamalı istatistiksel analizler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kruglanski, A. W., Shah, J. Y., Fishback, A., Friedman, R., Chun, W. Y., & Sleeth-Keppler, D. (2002). A theory of goal systems. *Advances in Experimental Social Psychology*, 34, 331-378.
- Lazarus, R. S. (1999). Hope: An emotion and a vital coping resource against despair. *Social Research*, 66(2), 653-678. <http://www.jstor.org/stable/40971343>
- MEB (2020). 01/09/2020 tarihli sözleşmeli öğretmenlik atamasına ilişkin ek yerleştirme sonuçları. <https://personel.meb.gov.tr/www/01092020-tarihli-sozlesmeli-ogretmenlik-atamasina-iliskin-ek-yerlestirme-sonuclari/icerik/1163>. Erişim Tarihi: 15.08.2021.
- MEB (2020). 2020 Haziran sözleşmeli öğretmenlik atama takvimi ve kontenjanlar. <https://personel.meb.gov.tr/www/2020-haziran-sozlesmeli-ogretmen-atama-takvimi-ve-kontenjanlar/icerik/1029>. Erişim Tarihi: 15.08.2021.
- MEB (2021). 2021 Mart sözleşmeli öğretmen atama duyurusu. <http://personel.meb.gov.tr/www/2021-mart-sozlesmeli-ogretmen-atama-duyurusu/icerik/1164>. Erişim Tarihi: 15.08.2021.
- Muhammad, H., Ahmad, S., & Khan, M. I. (2020). Exploring predicting role of students grit in boosting hope, meaning in life and subjective happiness among undergraduates of university. *Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences Research*, 3(1), 157-176.
- ÖSYM (2019). Sayısal Bilgiler. <https://www.osym.gov.tr/TR,16912-/2019-kpss-a-grubu-ve-ogretmenlik-sinav-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>. Erişim Tarihi: 15.08.2021.
- ÖSYM (2020). Sayısal Bilgiler. <https://www.osym.gov.tr/TR,20636-/2020-kpss-lisans-genel-yetenek-genel-kultur-egitim-bilimleri-alan-bilgisi-ve-oabt-sinav-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html>. Erişim Tarihi: 15.08.2021.
- ÖSYM (2021). Sayısal Bilgiler. [https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/KPSS/kpss\\_2021\\_sayisal\\_bilgiler\\_16092021.pdf](https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2021/KPSS/kpss_2021_sayisal_bilgiler_16092021.pdf). Erişim Tarihi: 15.10.2021.
- Özer, B. Ü., & Tezer, E. (2008). Umut ve olumlu-olumsuz duygular arasındaki ilişkiler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 81-86.
- Özdemir, M., & Dilekmen, M. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâ ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 98-113. <http://dx.doi.org/10.19126/suje.66890>
- Park, N., Park, M., & Peterson, C. (2010). When is the search for meaning related to life satisfaction?. *Applied Psychology: Health And Well-Being*, 2(1), 1-13. <https://doi.org/10.1111/j.1758-0854.2009.01024.x>

- Park, N., Peterson, C., & Seligman, M.E. (2004). Strengths of Character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology, 23*(5), 603-619
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods, 40*(3), 879-891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>
- Sarıçam, H., Çelik, İ., & Oğuz, A. (2016). Kısa azim (sebat) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5*(2), 927-935. <https://doi.org/10.7884/teke.622>
- Schnell, T. (2009). The sources of meaning in life questionnaire (some): Relations to demographics and well-being. *The Journal of Positive Psychology, 4*(6), 483-499. <https://doi.org/10.1080/17439760903271074>
- Schnitker, S., & Emmons, R. (2007). Patience as virtue: religious and psychological perspective. *Research in the Social Scientific Study of Religion, 18*, 176-207. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004158511.i-301.69>
- Sezgin, F., & Duran, E. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 15*(3), 9-22.
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry, 13*(4), 249-275. [https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304\\_01](https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01)
- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T. vd. (1991). The will and ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of Personality and Social Psychology, 60*(4), 570- 585. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.4.570>
- Snyder, C. R., LaPointe, A. B., Crowson, J. J., & Early, S. (1998). Preferences of high and low-hope people for self-referential input. *Cognition and Emotion, 12*(6), 807-823. <https://doi.org/10.1080/026999398379448>
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology, 53*(1), 80-93. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.80>
- Steger, M. F., Kashdan, T. B., Sullivan, B. A., & Lorentz, D. (2008). Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style, and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality, 76*(2), 199-228. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2007.00484.x>
- Stillman, T. F. & Baumeister, R. F. (2009). Uncertainty, belongingness, and four needs for meaning. *Psychological Inquiry, 20*(4), 249-251. <https://doi.org/10.1080/10478400903333544>
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11*(3), 1167-1184. <https://www.researchgate.net/publication/281612669>
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Sezen, K., & Havva, P. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(3), 827-836.
- Şanlı Kula, K. & Saraç, T. (2017). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(1), 1-16. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.330620>
- Şar, A. H., Işıklar, A., & Aydoğan, İ. (2012). Atama bekleyen öğretmen adaylarının yaşam doyumunu yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(23), 257-271.
- Tarhan, S., & Bacanlı, H. (2015). Sürekli umut ölçeği'nin Türkçe 'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness and Well-Being, 3*(1), 1-14.
- Taytaş, M., & Kardaş, F. (2022). Ergenlerde azim, umut ve öz-yeterliğin depresyon ile ilişkisi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 5*(1), 73-106.
- Usta, F. (2013). Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve umut düzeyleri arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Vela, J. C., Lu, M. T. P., Lenz, A. S., & Hinojosa, K. (2015). Positive psychology and familial factors as predictors of Latina/o students' psychological grit. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences, 37*(3), 287-303. <https://doi.org/10.1177/0739986315588917>
- Von Culin, K. R., Tsukayama, E., & Duckworth, A. L. (2014). Unpacking grit: Motivational correlates of perseverance and passion for long-term goals. *The Journal of Positive Psychology, 9*(4), 306-312. <https://doi.org/10.1080%2F17439760.2014.898320>
- Yalçın, İ., & Malkoç, A. (2015). The relationship between meaning in life and subjective well-being: Forgiveness and hope as mediators. *Journal of Happiness Studies, 16*(4), 915-929. <https://doi.org/10.1007/s10902-014-9540-5>
- Yalom, Irvin D. (2018). Varoluşçu Terapi. (Z. Babayiğit, Çev.). İstanbul: Pegasus Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1980).